



โครงการตำรา

คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

ศาสตร์ และ ศิลป์

ของพยาบาลผู้สูงอายุ



10045642

ห้องสมุด วพบ. สุรินทร์

พิมพ์ครั้งที่ 2

วิไลวรรณ ทองเจริญ
บรรณาธิการ



สารบัญ

	หน้า
สารบัญ	[7]
สารบัญรูป	[12]
สารบัญตาราง	[13]
บทที่ 1 ประชากรสูงอายุ: แนวโน้มและประเด็นการดูแลผู้สูงอายุ	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาเรรัตน์ จิตรมนตรี	1
ความเป็นมาของผู้สูงอายุ	1
ความสูงอายุ	1
วิทยาการว่าด้วยความสูงอายุ เวชศาสตร์ผู้สูงอายุ และการพยาบาลผู้สูงอายุ	2
โครงสร้างประชากรและสถานการณ์ประชากรสูงอายุไทย	2
สุขภาพกายผู้สูงอายุไทย	3
สุขภาพจิตของผู้สูงอายุไทย	5
การดูแล สวัสดิการ และการเกื้อหนุนประชากรสูงอายุไทย	5
การดำเนินงานที่สำคัญของรัฐเพื่อผู้สูงอายุใน 2-3 ทศวรรษที่ผ่านมา	6
การจัดบริการสุขภาพสำหรับผู้สูงอายุ	7
ปฏิญญาผู้สูงอายุไทย	8
แนวโน้มและประเด็นการดูแลผู้สูงอายุ	9
แผนการดำเนินงานระยะยาวของรัฐเพื่อผู้สูงอายุ	13
แนวทางการนำแผนระยะยาวและนโยบายของรัฐสู่การปฏิบัติ	15
บทที่ 2 ภาวะความเจ็บป่วยและโมทัศน์การพยาบาลผู้สูงอายุ	
รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	19
ภาวะความเจ็บป่วย	19
ลักษณะเฉพาะของผู้สูงอายุเมื่อเกิดความเจ็บป่วย	20
ปฏิกริยาการตอบสนองต่อภาวะความเจ็บป่วยในผู้สูงอายุ	21
ระดับการดูแลผู้สูงอายุ	22
แนวความคิดดูแลผู้สูงอายุในภาวะเจ็บป่วยเรื้อรัง	22
หลักการพยาบาลผู้สูงอายุ	25
คุณสมบัติของพยาบาล	26
เจตคติของพยาบาลต่อผู้สูงอายุ	26
ประเด็นปัญหาในการพยาบาลผู้สูงอายุ	27
การพัฒนาคุณภาพการพยาบาลผู้สูงอายุ	28
มาตรฐานการพยาบาลผู้สูงอายุ	31

**บทที่ 3 ทฤษฎีความสูงอายุ**

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นาริรัตน์ จิตรมนตรี	35
ทฤษฎีทางชีวภาพ	36
ทฤษฎีอนุมูลอิสระ	36
ทฤษฎีการเชื่อมตามขวาง หรือทฤษฎีคอลลาเจน	37
ทฤษฎีการเสื่อมสลาย	37
ทฤษฎีพันธุกรรม	37
ทฤษฎีระบบประสาท/ต่อมไร้ท่อและภูมิคุ้มกัน	38
ทฤษฎีทางจิตสังคม	39
ทฤษฎีการถดถอย	39
ทฤษฎีกิจกรรม	39
ทฤษฎีความต่อเนื่อง	40
แนวคิดพัฒนกิจชีวิตของอีริคสัน	40
แนวคิดของเพค	41
การประยุกต์ใช้ทฤษฎีความสูงอายุทางการแพทย์ของผู้สูงอายุ	41

บทที่ 4 การเปลี่ยนแปลงทางกายภาพและสรีรวิทยาในผู้สูงอายุ

รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	45
ระบบผิวหนัง	45
ระบบประสาทและประสาทสัมผัส	46
ระบบกล้ามเนื้อและกระดูก	48
ระบบหัวใจและหลอดเลือด	48
ระบบทางเดินหายใจ	50
ระบบทางเดินอาหาร	51
ระบบทางเดินปัสสาวะ และระบบสืบพันธุ์	52
ระบบต่อมไร้ท่อ	53
ปัญหา สาเหตุ และการปฏิบัติตัวเพื่อป้องกันหรือชะลอความเสื่อมในผู้สูงอายุ	54

บทที่ 5 การเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคม จิตวิญญาณ และการปรับตัวในผู้สูงอายุ

รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	59
การเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมในผู้สูงอายุ	60
สาเหตุและปัญหาที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงทางจิตสังคมในผู้สูงอายุ	64
จิตวิญญาณในผู้สูงอายุ	66
การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตวิญญาณในผู้สูงอายุ	67
การปรับตัวในผู้สูงอายุ	68



การเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมในผู้สูงอายุ	68
การประเมินภาวะจิตสังคมและจิตวิญญาณในผู้สูงอายุ	69
การพยาบาลทางด้านจิตสังคมและจิตวิญญาณในผู้สูงอายุ	70
บทที่ 6 การประเมินผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ	
รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	75
มิติการประเมินผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ	75
การประเมินสุขภาพด้านร่างกาย	76
การประเมินสุขภาพด้านจิตใจ	78
การประเมินด้านสติปัญญา	79
การประเมินด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม	83
การประเมินระบบสนับสนุนทางสังคม	83
การประเมินความสามารถในการทำหน้าที่	83
บทที่ 7 การพยาบาลเพื่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุภาวะปกติ	
รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	89
การดูแลตนเองตามกรอบแนวคิดของโอเรม	89
การดูแลตนเองของผู้สูงอายุภาวะปกติ	92
ด้านโภชนาการ	92
ด้านการออกกำลังกาย	93
ด้านการพักผ่อนนอนหลับ	96
ด้านการขับถ่าย	97
ด้านการใช้ยา	98
ด้านอุบัติเหตุ	99
ด้านการดูแลสุขภาพโดยทั่วไป	100
ด้านการดูแลและส่งเสริมสุขภาพจิต	101
การพยาบาลเพื่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุภาวะปกติ	102
กระบวนการพยาบาลเพื่อการดูแลตนเองของผู้สูงอายุภาวะปกติ	104
บทที่ 8 การฟื้นฟูสภาพในผู้สูงอายุ	
รองศาสตราจารย์ สมจินต์ เพชรพันธุ์ศรี	107
แนวคิดการฟื้นฟูสภาพในผู้สูงอายุ	107
ความหมายของการฟื้นฟูสภาพ	108
ความสำคัญของการฟื้นฟูสภาพต่อผู้สูงอายุ	108
การเปลี่ยนแปลงทางสรีรวิทยาที่เกี่ยวข้องกับการฟื้นฟูสภาพ	109
งานฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ	110



ทีมสหสาขาวิชาชีพในการฟื้นฟูสภาพ	115
พยาบาลกับการฟื้นฟูสภาพผู้สูงอายุ	116
การวางแผนการพยาบาลเพื่อการฟื้นฟูสภาพ	117
การจำหน่ายและการส่งต่อ	121
บทที่ 9 การพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุแบบประคับประคองจนถึงระยะสุดท้ายของชีวิต	
รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	123
การดูแลแบบประคับประคอง	123
ความตาย	125
อาการแสดงของผู้ป่วยสูงอายุระยะสุดท้ายใกล้ตาย	126
การพยาบาลผู้ป่วยสูงอายุระยะสุดท้ายใกล้ตาย	126
การดูแลประคับประคองจิตใจญาติผู้ป่วย	130
การพยาบาลภายหลังผู้ป่วยสูงอายุเสียชีวิต	131
บทที่ 10 การพยาบาลผู้สูงอายุที่มีความเจ็บปวด	
รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	133
ความหมายของความเจ็บปวด	134
ปัจจัยที่มีผลต่อความเจ็บปวด	134
สาเหตุของความเจ็บปวด	134
ชนิดของความเจ็บปวด	135
การตอบสนองต่อความเจ็บปวด อาการและอาการแสดงของผู้สูงอายุ	136
การประเมินความเจ็บปวดของผู้สูงอายุ	137
การจัดการความเจ็บปวดของผู้สูงอายุ	138
การพยาบาลเพื่อลดความเจ็บปวดของผู้สูงอายุ	141
บทที่ 11 การพยาบาลผู้สูงอายุตามกลุ่มอาการที่พบบ่อย	
รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	147
รองศาสตราจารย์ สมจินต์ เพชรพันธุ์ศรี	
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ จิตรมนตรี	
ภาวะสับสนเฉียบพลัน	147
ภาวะสมองเสื่อม	150
ภาวะซึมเศร้า	158
ภาวะกระดูกพรุน	166
ข้อเสื่อม	172
โรคของหลอดเลือดแดงส่วนปลายตีบตัน	179
อาการกลั้นปัสสาวะไม่อยู่ในผู้สูงอายุ	184
การหกล้มในผู้สูงอายุ	195
การทำร้ายผู้สูงอายุ	209



บทที่ 12 การพยาบาลผู้สูงอายุที่มีปัญหาโรคเรื้อรัง

รองศาสตราจารย์ ดร. วิไลวรรณ ทองเจริญ	215
โรคเบาหวานและภาวะแทรกซ้อน	215
ภาวะความดันโลหิตสูง	235
โรกระบบทางเดินหายใจ	246
โรคปอดอุดกั้นอย่างเรื้อรัง	246
โรคหลอดลมอักเสบเรื้อรัง	247
โรคถุงลมโป่งพอง	248
โรคปอดอักเสบ	260
โรคมะเร็งปอด	264

บทที่ 13 ระบบการดูแลและระบบสวัสดิการผู้สูงอายุ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นารีรัตน์ จิตรมนตรี	269
ระบบสนับสนุนทางสังคมในการดูแลผู้สูงอายุ	270
กรอบแนวคิดการจัดระบบการดูแลผู้สูงอายุ	271
ระบบบริการสำหรับผู้สูงอายุ	271
การดูแลผู้สูงอายุที่บ้าน	272
การดูแลผู้สูงอายุโดยสถาบัน	281
การดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน	282
รูปแบบการดูแลผู้สูงอายุโดยชุมชน	283
ศูนย์อเนกประสงค์สำหรับผู้สูงอายุในชุมชน	285
บทบาทของพยาบาลในการสนับสนุนการดูแลผู้สูงอายุของชุมชน	286
ระบบการดูแลผู้สูงอายุระยะยาว	287
ระบบสวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุ	292